

Henkastet affald

Kortlægningsanalyse

2016

**HOLD
DANMARK
RENT**

Henkastet affald i Danmark

– et øjebliksbillede

Danmark har stadig udfordringer med henkastet affald

Hold Danmark Rent kortlægger hvert forår renholdelsesniveauet af henkastet affald i Danmark. Dette sker i tæt samarbejde med en del af de danske kommuner og har primært til formål at vise et øjebliksbillede af de mængder af henkastet affald, der ligger på 12 udvalgte lokalitetstyper (arealer) i kommunerne. Den kortlægningsmetode, der anvendes i dette års analyse, er ny og introducerer blandt andet en kvalitativ borgeranalyse.

Det overordnede resultat af årets kortlægningsanalyse viser en tydelig kontrast mellem de typer af lokaliteter, der har et tilfredsstillende niveau i renholdelsen og de arealer, der generelt har større udfordringer med det henkastede affald.

Det er eksempelvis bymidten og de centrale knudepunkter, med en høj intensitet af trafik og mennesker, der har de største udfordringer. Men også de bynære indkøbsområder og langs de større indfaldsveje findes der gennemsnitlig mere affald end andre steder i kommunerne.

De lokalitetstyper, der generelt har et tilfredsstillende renholdelsesniveau, er boligområderne, erhvervsområderne og de rekreative grønne områder. Hvad angår bolig- og erhvervsområderne, så er det typisk områder, hvor der er andre end blot kommunens driftsafdeling, som holder området fri for affald, hvilket har en stor indflydelse på det tilfredsstillende niveau.

Og spørger man borgerne, så er der ingen tvivl om, at betydningen af et rent nærmiljø er enorm, og at denne betydning er vedkommende for både mænd og kvinder i alle aldre.

Borgerne mener også, at det er vores fælles ansvar, hvis Danmark skal blive et endnu renere land at færdes i. Et rent land styrker de følelsesmæssige værdier, som tryghed, glæde og fælleskab.

Kort om analysen

Kortlægningsanalysen indeholder 2 kvalitative analyser; en teknisk analyse jf. en international testmodel udarbejdet af Clean Europe Network* og en borgervendt analyse i form af interviews gennemført på gaden. Dertil kommer en kvantitativ affaldsanalyse, som primært er gennemført af kommunerne selv.

Alle 3 dele er gennemført på 12 udvalgte lokalitetstyper pr. kommune i tidsrummet 09.00 til 19.00 på primært hverdage. Alle landsdele og geografiske områder er repræsenteret, ligeledes fordeler de deltagende kommuner sig ligeligt i grupper af små, mellemstore og store kommuner. Det er de samme 3 konsulenter fra Hold Danmark Rent, der har gennemført de 2 kvalitative delanalyser, hvilket sikrer en ensartet og objektiv bedømmelse af renholdelsesniveauet i kommunen.

Hold Danmark Rent har i alt analyseret følgende:

- 17 kommuner, svarende til 33% af den danske befolkning.
- 12 lokalitetstyper i hver kommune, herunder eksempelvis rekreative parker, indfaldsveje, bymidte mm.

- 1650 kvalitative borgerinterviews, blandt tilfældigt forbigående på de 12 lokalitetstyper.
- 825 målepunkter, hver på 100 meter i længden, har undergået en teknisk måling. Dette svarer i alt til en strækning på 82 km, der er blevet kortlagt.

Alle de 17 deltagende kommuner har efterfølgende modtaget individuelle rapporter, hvori lokale forhold behandles, hvad angår særlige indsatsområder i den enkelte kommune. De individuelle rapporter udmærker sig ved at være yderst konkrete og handlingsorienterede.

** Clean Europe Network er en paneuropæisk tværfaglig netværksorganisation, der arbejder med forebyggelse af affald. Hold Danmark Rent er medlem af denne organisation.*

**HOLD
DANMARK
RENT**

Udgivet af Hold Danmark Rent, 2016

Fotos: Benny Steen Rasmussen

Layout og grafik: Marianne Jespersen

Enkelte vigtige forudsætninger

Før vi kommer nærmere ind på flere af de interessante analyseresultater, er der enkelte vigtige forudsætninger, der bør nævnes af hensyn til forståelsen af konklusionerne.

- Hold Danmark Rent's kortlægningsanalyse skal i overvejende grad benyttes som et dialog- og procesværktøj i det fremtidige arbejde i kommunerne internt eller i dialog med de lokale borgere og beslutningstagere. Analysen arbejder kun med tendenser og øjebliksbilleder af de enkelte lokalitetstyper og kan og skal derfor ikke betragtes som et sikkert svar på, hvor meget henkastet affald der befinder sig ude på kommunens samlede arealer. Et sådan svar mener Hold Danmark Rent ikke er muligt at fremskaffe uden anvendelse af uforholdsmæssige store ressourcer og med den usikkerhed, som sådanne analyser under alle omstændigheder er underlagt.
- Hold Danmark Rent's kortlægningsanalyse tager i særlig grad højde for kommunernes rengøringsfrekvens, når der er tale om frekvenser, der ligger ud

over en til to uger. Hvis lokaliteten rengøres dagligt eller inden for få dage, er det af mindre betydning for analysens resultater, da borgerne oplever, at arealet rengøres hele tiden. Hold Danmark Rent er derfor mere opmærksom på de lokalitetstyper, der har en lavere rengøringsfrekvens eller som rengøres efter behov.

- Borgernes og Hold Danmark Rent's bedømmelseskriterier er forskellige hvad angår den kvalitative vurdering af den enkelte lokalitetstype. Udgangspunktet for bedømmelsen er imidlertid den samme; Hvor rent er der her, hvor vi står? Og det er det centrale. Borgernes vurdering er primært baseret på en subjektiv bedømmelse, hvor Hold Danmark Rent bedømmer lokalitetens renholdelsesniveau objektivt i henhold til en given karakterskala jf. den internationale testmetode.

Et rent nærmiljø betyder meget for danskerne!

Analysens mest markante resultat viser, at hele 95% af de 1650 interviewede borgere finder det meget vigtigt, at der er rent, hvor de bor og færdes.

Uanset om vi møder borgerne i villakvarterene, på busstationen eller på gågaden, så er det kun ganske få, der ikke har en holdning til dette samfundsanliggende.

Det er i overvejende grad følelsesmæssige begrundelser, som afføder borgernes svar, og dette kan tolkes som et tegn på, at meget er på spil for danskerne på dette område. Ord som "utryghed", "respektløshed" og "manglende sammenhold" er blevet noteret et utal af gange, og det gælder på tværs af begge køn og alle aldre.

Selvom den miljø- og ressourcemæssige vinkel stadig nævnes af borgerne i årets interviews, så er det tydeligt, at det er blevet et mere personligt anliggende for den enkelte borger, at der skal være rent, der hvor denne lever og færdes.

Generelt er borgerne realistiske i deres krav til renholdelsen af eksempelvis trafikknudepunkter og bymidte og udviser en vis forståelse for det muliges kunst og en afvejning af ressourcerne. De forventer således ikke et 100% rent bymiljø, der hvor der færdes mange mennesker hele

døgnet, men de forventer, at renholdelsesindsatsen bliver prioriteret højt af kommunen.

Fleere kommenterer uopfordret, at hvis de virkelig skulle vælge, så ville de hellere undvære blomsterbeplantningen i gågaden end kommunens vedholdende rengøring af de offentlige arealer. Endda udtaler flere, at kommunens fokus på renholdelse har været direkte afgørende for, om de har valgt at bosætte sig i lokalområdet eller ej.

Ser man på besvarelserne fra de borgere, der er bosat i de enkelte kommuner, så svarer gennemsnitlig 68%, at de er tilfredse med renholdelsesniveauet på indfaldsveje, knudepunkter og indkøbsområder, steder hvor der er tale om en høj intensitet af trafik og mennesker. Det er et acceptabelt niveau, hvad angår borgertilfredshed, men det bør dog ikke blive lavere. Til gengæld er borgerne betydeligt mere tilfredse med renholdelsen af de arealer, der omkranser deres bolig og deres arbejde. Her svarer gennemsnitlig 84%, at de er tilfredse med renholdelsesniveauet af henkaste affald.

Se side 25

Boligområderne er rene

Analysens resultater viser, at de danske boligområder gennemsnitlig er nogle af de rene lokaliteter i landet, når det kommer til mængderne af henkastet affald. Det gælder både villakvarterene uden for byerne, etagebyggeriet i det bynære område og det sociale boligbyggeri generelt. Dette resultat er et godt eksempel på lokalitetstyper, hvor der mange steder er viceværter og private boligejere, der rengør områderne, som et supplement til de arealer kommunen har ansvaret for. Her er et samarbejde og en fælles forståelse lykkedes.

Vi vil alle gerne bo et sted, hvor der er rent. Samtlige af de interviewede på disse lokalitetstyper svarer et klart "ja" på spørgsmålet om, hvorvidt det er vigtigt for dem, at der er rent på disse arealer, og mange gør en personlig og uopfordret indsats for sagen. I etagebyggerierne gælder der ofte det, at driftspersonalets regelmæssige renholdelse har en direkte og præventiv effekt på beboernes lyst og motivation til selv at bidrage til det rene nærmiljø. Dette skyldes primært, at renholdelsesopgaven synes overskuelig og resultatet betydningsfuldt.

En enkelt flue i affaldssuppen har dog vist sig ned af sidegaderne i bymidten. Her ser man ofte, at gaderne, kun i begrænset omfang, bliver rengjort tilstrækkeligt i forhold til beboernes ønsker. Tilstedeværelsen af ukrudt og en generel mangel på vedligeholdelse af facaderne er i den forbindelse direkte medvirkende til, at forbigående mister interessen og motivationen til at holde dette lokalområde rent. Det rene nærmiljø er således overordentlig afhængig af, at boligejerne varetager et regelmæssigt tilsyn med og vedligeholdelse af deres ejendomme. Dette er da også tilfældet nogle steder, hvor beboerne i fælleskab deler ansvaret for at rengøre facaden. Men et større fokus på dette "sidegade problem" er dog både nødvendigt og ønskeligt i fremtiden.

Se side 29

Indkøbsområderne er udfordret af affald

I årets analyse er 34 offentlige arealer omkring indkøbsområder, svarende til 136 målepunkter, blevet analyseret og resultaterne af Hold Danmark Rent's tekniske analyse viser desværre, at disse områder er topscore, hvad angår mængder af henkastet affald. Dermed får de således nogle af analysens dårligste karakterer. Dette er overensstemmende med borgernes kommentarer i de gennemførte interviews på disse steder, hvor der efterspørges en højere prioritering af indkøbsområderne, både fra kommunens, dagligvarehandlens, detailhandlens, restauranter og cafeers side.

Det er næsten alle typer af affald, der findes i disse områder, men dog er cigaretskod og to-go affald i overvægt, hvilket ikke er overraskende. Rygeloven og det stigende udbud af en forfriskning to-go har givetvis en vis indflydelse på denne udvikling, ligesom placeringen af de bynære skraldeløsninger er udfordret.

Dog er det tydeligt, at de adspurgte borgere henviser til en højere grad af bevidsthed hos de handelsdrivende, som

værende afgørende for et fremtidigt renere handelsmiljø. Mange borgere peger her på, at udendørsarealerne omkring butikkerne tidligere blev holdt rene af butikkernes lærlinge med kost og spand.

Selvom der bestemt er en del butikker, der har fokus på dette område, så er der også mange detail- og dagligvarebutikker, der tilsyneladende ikke prioriterer en renholdelse af disse arealer særlig højt. Årets analyseresultat indikerer da også, at der er meget at vinde ved at have et særligt fokus på, hvad man selv kan gøre som forretningsdrivende i forhold til en nedbringelse af det henkastede affald.

Se side 33

Byparkerne har et problem med småt og særligt affald i plænerne

To typer af naturområder er omfattet af årets analyse. Det ene indeholder vandområder, eksempelvis åløb, søer og strande, og det andet er den karakteristiske bypark, som tilbyder naturen til byens beboere. Generelt set er begge lokalitetstyper pæne og uden ret meget affald, hvorfor de også opnår gode bedømmelser i analysen. Men kommer man tættere på, så lider nogle af byparkerne under store mængder af småt affald, der er godt skjult i det store græstæppe.

I ordets bogstavelige forstand er der gået "skår" i glæden for et betydeligt antal bynære rekreative områder i Danmark. Disse områder bliver ofte foretrukket af egnens feststemte unge, der ikke nødvendigvis har inviteret skraldespanden med til fest, og som desværre er en større og større belastning for disse rekreative områder.

I sommerhalvåret benyttes parkerne ofte i forbindelse med både organiserede og uorganiserede events, der alle har en særlig bevågenhed af kommunernes driftsafdelinger. Mange tiltag iværksættes, og store ressourcer allokeres til den efterfølgende oprydning. Men de fleste må give fortabt, når det kommer til alle de mindre stykker affald, der smides og efterfølgende trædes ned i græstæppet.

Det er stort set umuligt at opsamle specielt glaskår, alu-snipper fra dåserne og kapsler, der ligger delvist nedsunket i græsset, og det er også dem, der skaber reelle farlige situationer, når parken efterfølgende gæstes af byens øvrige beboere. Flere eksempler er registreret, hvor mindreårige børn har måtte forbi skadestuen for at få fjernet små glasskår fra fødderne efter at have leget i byens park.

På den korte bane er det svært at få øje på en hurtig løsning, men det er på høje tid at tage temaet op for gennem dialog og samarbejde at få skabt nogle konkrete og holdbare løsninger, der understøttes af både de unge selv, forældrene og uddannelsesinstitutionerne i samarbejde med kommunens driftsansvarlige.

Se side 31

Danmark er ramt af et rigtigt skod problem!

Uden sammenligning er skod antalmæssigt den største udfordring, når det kommer til henkastet affald i Danmark. Dette er ikke ny viden men blot en bekræftelse af tidligere års analyser.

Men det nye er, at skod ikke blot er antalmæssigt i over-tal. Det er også det stykke affald, der, i store og små mængder, er fundet på samtlige lokaliteter i analysen. Dermed kan vi vel godt tillade os at konkludere, at Danmark er ramt af et rigtig skod problem!

Det er naturligvis ikke overraskende, at det er bymidten og trafikknudepunkterne, med en høj intensitet af trafik og mennesker, som er topscorer hvad angår forekomsten af skod. Men også arealer omkring skoler og uddannelsesinstitutioner, hvor der er rygeforbud, er tungt belastet af skod.

Borgerne er dog ikke i tvivl. For hvis man spørger dem, så er det rygerne, der bærer det fulde ansvar for deres affald. Mange udtrykker deres vrede og foragt, for det de ser som en manglende respekt for fælleskabet og direkte dovenskab, når en ryger ikke skodder i et offentligt askebæger, men derimod vælger at bruge "det store". Skod er den type af henkastet affald, der virker mest generende hos borgerne i årets analyse.

Men desværre viser analysen også en svag tendens til, at flere og flere ikke længere betragter skod som "rigtigt affald", – men blot som noget der efterhånden høre sig til i gadebilledet. Dette må siges at være en bekymrende udvikling i samfundet, som faktisk også er gældende for oplevelsen af tyggummiklatter på byens belægninger. En advarselslampe burde tændes hos alle, inden den affaldsmæssige glidebane bliver for bred, og flere helt lukker øjnene for, hvilken betydning denne forurening af det offentlige rum har, for fælleskabsforståelsen og stoltheden over det land vi bor i.

Mange borgere henviser til de mange turister og deres syn på Danmark som et rent land. Flere borgere ser også på henkastet affald ud fra en mere lokal synsvinkel, idet de peger på, at affald langs indfaldsveje og på offentlige pladser er en væsentlig del af det førstegangssindtryk gæster i byen får. At det så også er generende at se på for de borgere, der bor i byen, forstærker blot yderligere betydningen af at prioritere renhold af byen højt.

Se side 37

Danskerne er trætte af kaffekopper og burgerpapir i hegn og under hæk!

Som tidligere nævnt, så udgør to-go affaldet en væsentlig andel af det indsamlede og optalte affald i årets analyse og næst efter skod, så er det den type affald, som virker mest generende på borgerne, når de møder det på deres daglige vej rundt i det offentlige rum.

To-go affald er en samlet betegnelse for den emballage, hvori mad og drikke bæres ud af butikken/restauranten og nydes i det offentlige rum. Af emballagetyper fra to-go affald kan her nævnes kaffekrus i pap, fastfoodpapir, dåser, brune bagerposer og pizzabakker.

I kraft af at vores livsstil gradvist har ændret sig, og travlheden er blevet en del af vores hverdagsliv, så er det blevet mere og mere almindeligt at snuppe en forfriskning på vej til og fra. Desværre sker det dog ofte, at vi glemmer at runde skraldespanden med forfriskningens restemballage.

Også det pulserende natteliv i indre by skaber store mængder to-go affald, ligesom indfaldsvejene til de større byer er hårdt ramt af denne affaldstype.

Borgerne er ikke sene til primært at placere ansvaret hos to-go kunderne, men hvad nyt er, så får udbydere af varerne også et ord med på vejen. Eksempelvis ser de med beklagelse på de områder, der omkranser de mange fast-

foodrestauranter og stiller sig uforstående over for den begrænsede indsats de oplever fra ejernes side. Vi står altså med et af de mest generende og synlige problemer, hvad angår affald i det offentlige rum.

En højere bevidsthed hos de borgere der smider to-go affaldet løser ikke dette problem alene. Der skal en større fælles indsats og vilje til fra alle de interessenter, der tager del i salget af de udbudte produkter og som vel sagtens også repræsenterer den samme holdning, som 95% af borgerne udtrykker. Nemlig at det er vigtigt, at der er rent, der hvor vi bor og i nærmiljøet generelt.

Se side 39

Sammenhængskraften i samfundet er i spil udtrykt i det henkastede affald

På baggrund af analyseresultater og ikke mindst de 1650 kvalitative borgerinterviews har Hold Danmark Rent tilladt sig, et øjeblik, at kigge op fra de mange datatabeller og ind i den mere humanistiske påvirkning, som det henkastede affald synes at have på samfundet som helhed.

En borger udtrykker det på denne måde: "Et samfund med skrald i gaderne er udtryk for et samfund i forfald", og der synes at være bred enighed blandt borgerne om, at affaldet i gaderne og i naturen fortæller noget om, hvordan vi som samfundsborgere fungerer med hinanden. Den korte version er, at nogle smider skraldet, andre fjerner det og mange af os bemærker det først, når det antager mængder, der forstyrrer os i at udføre vores daglige gerninger. Men noget tyder på, at historien er langt mere nuanceret end det.

En anden borger siger: "Et kvarter uden affald giver mig en vis fornemmelse for kultur" og med det mente han, at ordentligheden og omtanken for hinanden, symboliserer den kultur, hvori han hører hjemme. Dermed rimer et miljø uden affald ikke blot på tryk og tryk, men også på kultur og betydningen af at betænke sine medborgere med sin gode skraldeadfærd.

Det er udtryk for en positiv forandring, når flere unge borgere italesætter, hvorledes det nu er blevet mere socialt

acceptabelt, at prikke en medborger på skulderen med beskeden "Hov, du tabte da vist noget!" og når flere og flere, uden at tænke på hvorfor, bukker sig ned og samler affald op efter andre, simpelthen fordi de ikke kan lade være.

Fælleskabsforståelsen og rummeligheden blandt os borgere medvirker således til at styrke respekten for hinanden og dermed sammenhængskraften i vores samfund. HDR tror på, at bevidstheden om det fælles ejerskab og ansvar for det henkastede affald vil vokse yderligere de kommende år. Det vil ikke blot få en mærkbar positiv indflydelse på renholdelsesniveauet på de forskellige typer af offentlige arealer. Men det vil også fremstå som et eksempel til inspiration for andre lokale indsatsområder, hvor fælleskabsforståelsen er nøglen til en mærkbar forandring.

Hvad er en kortlægningsanalyse?

Siden 2008 har Hold Danmark Rent (HDR) arbejdet med en kortlægning af henkastet affald i Danmark. Denne kortlægning har været baseret på en fysisk optælling af de affaldsmængder der lå ude på de enkelte målepunkter. Den fysiske optælling har medvirket til at give Hold Danmark Rent et rimeligt billede af affaldsmængderne rundt om på kommunernes arealer.

Imidlertid har det vist sig, at analyser, der alene er baseret på en fysisk optælling af affaldet, er forbundet med meget stor usikkerhed. Dette har resulteret i, at HDR i samarbejde med en lang række europæiske lande har arbejdet målrettet med udvikling af en ny og bedre kortlægningsmetode, der er baseret på en kvalitativ bedømmelse af 12 forskellige lokalitetstyper i de enkelte kommuner.

Alle analyseresultater i den nye kortlægningsmodel består af 2 primære delresultater. Det ene delresultat indeholder borgernes vurdering af renholdelsesniveauet på en lokalitet. Det andet delresultat er HDR's tilsvarende tekniske vurdering af samme lokalitets renholdelse. Målsætningen med den nye kvalitative metode er primært at undersøge, hvad borgerne ser af affald ude på det enkelte målepunkt, og hvor tilfredse de er med renholdelsesstandarder. Disse resultater kan herefter sammenlignes med HDR's tekniske analyseresultater af renholdelsesniveauet på det samme målepunkt. Analyseresultaterne beskrives på de følgende sider.

De specifikke affaldsoptællinger, som tidligere er blevet gennemført i forbindelse med HDR's analyser, er stadig interessante. Det centrale i fremtidens analyser er dog den kvalitative vurdering af renholdelsesniveauerne ude i kommunen, af både borgerne og af HDR.

Fokusområder i kortlægningen:

Ser man på alle kortlægningsanalysens resultater, så er det de følgende områder, som HDR i særlig grad koncentrerer sig om, både i nærværende rapport og i fremtiden generelt. HDR arbejder ud fra den strategi, at kortlægningsanalysen indgår som et hjælpeværktøj i kommunen, både i forhold til den interne dialog, men også når nye affaldsløsninger skal findes ude på de enkelte lokalitetstyper.

Rapportens faglige fokus er:

- Fastlæggelse af renholdelsesniveauet på 12 lokalitetstyper ud fra et 'her og nu' øjebliksbillede.
- Dialog med borgerne om renholdelseskvaliteten på lokaliteterne.
- Beskrivelse af tendenserne hvad angår udviklingen i affaldsmængderne, lokalt og nationalt.
- Anbefaling af indsatsområder med henblik på forandringer og forbedringer i renholdelsesstandarder.
- Kommunikation af rapportens resultater både internt i kommunen og eksternt mod borgere og medier.

Rapporten indeholder rigtig mange interessante informationer om henkastet affald. Nedenstående 3 punkter, er dog de spørgsmål, som man i særlig grad kan få svar på. Det skal her bemærkes, at når der i rapporten tales om et "kommunerresultat", så er det altid et udtryk for det samlede analyseresultat for de 12 udvalgte lokalitetstyper, der er blevet kortlagt.

Rapporten giver svar på følgende spørgsmål:

- Hvor tilfredse er borgerne, og hvilken betydning har det for dem at have et rent nærmiljø?
- Hvad er renholdelsesniveauet på de forskellige typer af arealer (lokalitetstyper)?
- Hvad er renholdelsesniveauet samlet set for de 12 lokalitetstyper i kommunerne?

Resultater

Kortlægningsanalysen

2016

Eksempel på en teknisk karakterbedømmelse:

Kategori	Knudepunkt
Lokalitetstype:	Bymidte
Teknisk karakter:	4
Farveskala:	Rød
Bedømmelse:	Kritisk

Eksempel på en teknisk karakterbedømmelse:

Kategori	Erhverv
Lokalitetstype:	Kontorområde
Teknisk karakter:	1
Farveskala:	Hvid
Bedømmelse:	Meget tilfredsstillende

Farveskala

Bemærk: I hele rapporten benyttes farveskalaen hvid til grå, når renholdelsesniveauet for en lokalitet, en kategori eller for hele kommunen skal kommunikeres.

De tekniske karakterer 1-6 benyttes alene ved HDR's bedømmelse af renholdelsesniveauet på det enkelte målepunkt. (se side 26). Ved borgerens bedømmelse af renholdelsesniveauet for et målepunkt benyttes der også en karakterskala, men kun fra 1-5.

Farve- og karakterskala i analysen

Farveskala	Karakterskala for borgerbedømmelsen og den tekniske bedømmelse af renholdelsesniveauet på lokaliteten eller kategorien mm	HDR's bedømmelse af renholdelsesniveauet set i forhold til de enkelte farver og karakterer
	1 - 1,75	Meget tilfredsstillende niveau
	> 1,75 - 2,75	Tilfredsstillende niveau
	> 2,75 - 3,75	Acceptabelt niveau
	> 3,75 - 4,50	Kritisk niveau
	> 4,50	Meget kritisk niveau

Kortlægningsanalysen arbejder med tendenser og er et øjebliksbillede

Metoden, hvorefter der kortlægges, tager, som tidligere nævnt, udgangspunkt i en fælles europæisk testmetode.

Denne metoden genererer primært data af kvalitativ karakter. Dette giver eksempelvis mulighed for at få specifik viden om, hvor affaldet akkumuleres, hvor det særligt bemærkes eller er generende, og hvilke typer affald der er tale om.

Men der foreligger altid flere muligheder og begrænsninger, når en kortlægning af renholdelsesniveauerne for henkastet affald skal gennemføres.

Sikkerhed i analysemetode og resultater

Henkastet affald er en vanskelig "størrelse" at analysere. Dette skyldes mange forhold, hvor nogle af de vigtigste skal nævnes her:

- **Årstiden** har stor indflydelse på resultaterne af en kortlægningsanalyse, idet borgerne ikke smider de samme mængder og typer af affald om foråret, som fx om efteråret. Man bør derfor arbejde med den samme analyseperiode hvert år under hensyn til størst mulig sikkerhed i analyseresultaterne (tendenser). HDR gennemfører hvert år sine kortlægningsanalyser i perioden fra medio april til starten af juli måned.
- **Vejret** har også indflydelse på, hvor meget affald der befinder sig ude på målepunkterne. Affaldet flytter sig i blæsevej, og intensiteten af trafik og mennesker er mindre, når vejret er koldt og vådt.
- **Særlige arrangementer** eller forskydninger i turistbesøg på grund af højtider eller dårligt vejr i ferieperioder kan også påvirke resultatet.
- **Rengøringsstidspunktet** af en lokalitet har også indflydelse på analyseresultaterne. Hvis målepunktet rengøres dagligt eller inden for en uge, er det af mindre betydning for analysens resultater, hvornår der sidst har været rengjort, da borgerne oplever, at målepunktet rengøres hele tiden. I analysen er HDR derfor mere opmærksom på de målepunkter, der har en lav rengøringsfrekvens eller rengøres efter behov.

HDR's kortlægningsmodel er blevet designet under hensyn til omtalte analysekrav og usikkerhed, hvilket har resulteret i, at alle konklusioner i rapporten generelt er løftet op på et niveau, hvor der udelukkende arbejdes med **tendenser**. Som en konsekvens af at resultaterne i kortlægningen altid skal ses som tendenser, har HDR valgt at benytte en farvekode, som udtryk for de 12 lokalitetstypers renholdelsesstandard. Grænsefladen mellem de enkelte farver er fastlagt af HDR, med reference til den internationale testmodel og under hensyn til de mængder af henkastet affald, som skønnes rimelige i antal, inden for hver af de 5 farveniveauer. Farverne benyttes både ved den samlede bedømmelse af en kommune eller en kategori men mest af alt i forbindelse med bedømmelsen af den enkelte lokalitetstype. Se farveskala på forrige side.

Målepunkter

Alle HDR's tekniske analyser gennemføres på 4 målepunkter for hver enkelt lokalitetstype. Hvert målepunkt bedømmes efter en skala fra 1-6, hvor 1 er rent og 6 er meget beskidt. Karaktergennemsnittet for de 4 målepunkter udtrykker renholdelsesniveauet for lokalitetstypen. Dette gennemsnit omsættes som nævnt til en "farvekarakter". Som eksempel vil karaktergennemsnittet mellem >1,75 og 2,75 resultere i en grøn farve for lokaliteten, svarende til "et tilfredsstillende niveau".

Knudepunkter

Trafik

Indkøb

Bolig

Natur

Erhverv

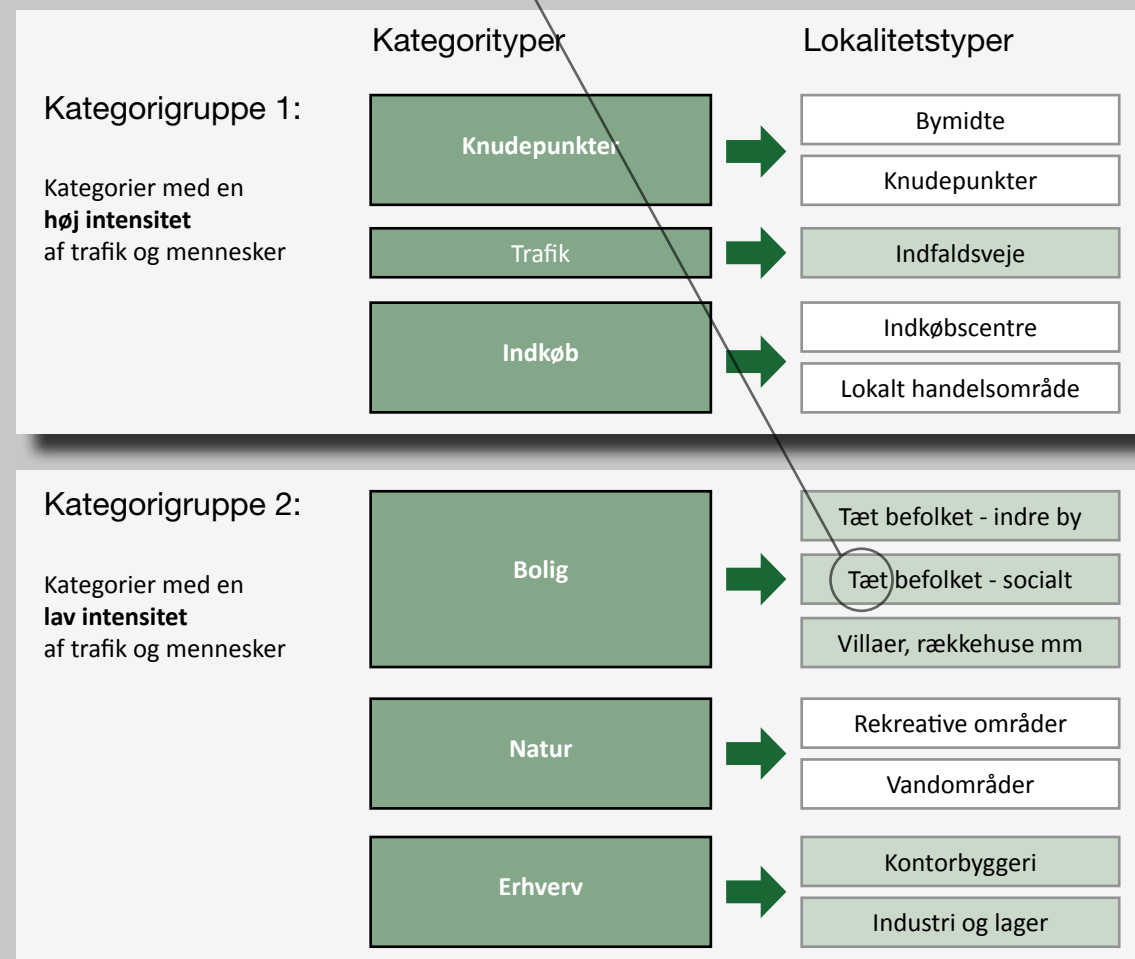

Kategoristruktur

HDR har analyseret 825 målepunkter i analysen.

Målingerne fordeler sig med 345 målepunkter i kategorigruppe 1 og 480 målepunkter i kategorigruppe 2. Hvert målepunkt er ca. 100 meter langt og max 6 meter bredt.

De 6 billeder øverst på siden viser eksempler på lokalitetstyper indenfor de 6 kategorier.

Lokalitetstyper og kategorier

En lokalitetstype er et geografisk område i det offentlige rum, fx et rekreativt område eller en busstation. HDR gennemfører i 2016 sine analyser på 12 forskellige lokalitetstyper.

Som det fremgår af figuren på forrige side, er lokalitetstyperne meget forskellige i struktur, i trafikal intensitet og/eller i koncentration af mennesker. Med denne forskellighed i typer af lokaliteter tilstræbes det at skabe et så repræsentativt analysegrundlag som muligt i arbejdet med at afdække tendenserne i renholdelsesniveau for den enkelte kommune.

Formålet med kortlægningsanalysen er primært at følge udviklingen i renholdelsesstandard af henkastet affald, på regionalt niveau, men også for hele landet. Analysen fokuserer, i første omgang, på tendenserne for de analyserede lokalitetstyper og derefter tilsvarende tendenserne på kategoriniveau.

Kategorierne indeholder typisk 2 lokalitetstyper eller flere, og hver kategori adskiller sig på en række områder fra de øvrige 5 kategorier i analysen. Her tænkes eksempelvis på trafikale forhold eller borgernes brug af lokaliteterne.

HDR har i analysen opdelt kategorierne i 2 grupper. Dette sker for at tydeliggøre forskellen i renholdelsesniveau af henkastet affald mellem de kategorier, der har en høj intensitet af trafik og mennesker (**kategorigruppe 1**), og de kategorier hvor borgerne bor, arbejder og i øvrigt opholder sig (**kategorigruppe 2**).

Den kommunikative værdi og tolkningen forenkles, når man arbejder på kategoriniveau fremfor på lokalitetsniveau. Denne rapport's hovedresultater koncentrerer sig derfor primært om en dokumentation på kategoriniveau.

Analysens procesforløb:

Måske kan det være vanskeligt for læseren at følge vejen fra analysen starter ude på et målepunkt, og til man står med et samlet resultat for hele kommunen. Som en hjælp til at skabe et bedre overblik er der derfor i det følgende udarbejdet nedenstående beskrivelse af analyseprocessen.

Faseforløb ved en teknisk beregning af renholdelsesniveauet for henkastet affald:

- Fase 1:** Fysisk analyse af 4 målepunkter pr. lokalitetstype.
- Fase 2:** Beregning af gennemsnitskarakteren for den enkelte lokalitetstype.
- Fase 3:** Beregning af gennemsnitskarakteren for en kategori, der indeholder flere lokalitetstyper.
- Fase 4:** Beregning af gennemsnitskarakteren for en kategorigruppe.
- Fase 5:** Beregning af gennemsnitskarakteren for hele kommunen der indeholder alle 12 lokalitetstyper.

Som det fremgår af ovennævnte fasebeskrivelse, skabes grundlaget for analyseresultaterne "nedefra" pr. målepunkt og pr. lokalitet. Det er derfor altid muligt, at følge affaldsudviklingen for en lokalitet i forlængelse af en målrettet indsats i et lokalområde, hvor der er konstateret problemer med henkastet affald.

Der er ikke ét svar på, hvor rent der er i Danmark

HDR har, som tidligere nævnt, valgt at gøre brug af en analysemodel, der er baseret på en kvalitativ vurdering af renholdelsesstandarder på udvalgte lokaliteter i kommunen. Den kvalitative bedømmelse tager udgangspunkt i borgernes og HDR's bedømmelse af, **hvor rent der er på den enkelte lokalitet.**

Tidligere har HDR gjort brug af en fysisk optælling af affaldsmængderne, men analysemetoden viste sig imidlertid både at være for usikker og samtidig også vanskelig at kommunikere til offentligheden.

Som omtalt flere steder i denne rapport er henkastet affald en meget vanskelig "størrelse" at analysere, idet der er tale om en lang række usikkerhedsfaktorer, der på forskellig vis har indflydelse på besvarelsen af følgende spørgsmål: Hvor rent er der i Danmark, hvad angår henkastet affald?

HDR har valgt at besvare ovennævnte spørgsmål på basis af et øjebliksbillede af renholdelsesniveauet i kommunerne vurderet af de borgere, der bor lokalt og af HDR's konsulenter. Forskellen mellem borgernes og HDR's bedømmelse af renholdelsesniveauet for henkastet affald er et af de mest interessante resultater i den kvalitative analyse. Et andet interessant resultat er også, hvilke områder i den enkelte kommune der har de største problemer med henkastet affald.

Hvordan bedømmer borgerne en lokalitet?

Forudsætningerne i den kvalitative analyse er forskellige, hvad angår borgernes bedømmelse af lokaliteten og HDR's tilsvarende bedømmelse. Når det er borgerne, der bedømmer renholdelsesniveauet på en lokalitet, så er det ofte borgerens følelsesmæssige oplevelse af renholdelsesniveauet, der gør sig gældende. Måske vil bedømmelsen være mere præget af bestemte holdninger og mindre af en objektiv stillingtagen til renholdelsen. Under alle omstændigheder så er borgernes svar et udtryk for deres her-og-nu oplevelse af renholdelsesstandarder, og det er trods alt det primære.

Hvordan bedømmer HDR en lokalitet?

HDR's bedømmelse af lokaliteten sker primært ud fra den tekniske testmodel, som HDR bruger i analysearbejdet. Bedømmelsen tilstræbes, at være så objektiv og ensartet som muligt blandt de HDR konsulenter, der gennemfører alle analyserne på tværs af kommunerne. Ensartethed i den praktiske gennemførelse af analyserne er derfor en vigtig og afgørende forudsætning, når man bedømmer resultaterne på tværs af kommunerne.

Svarene er ikke altid ens

Den kvalitative analyse viser, at borgerne generelt bedømmer lokaliteterne som mere rene end den bedømmelse, der gør sig gældende i HDR's tekniske analyse. Og den tekniske analyse bedømmer generelt målepunkterne som mere rene, end hvad der rent faktisk bliver optalt af henkastet affald på målepunktet.

Forklaringen på disse forskelle i bedømmelsen skal primært findes i den forskel i bevidsthed og objektivitet, som gør sig gældende hos henholdsvis borgeren og HDR konsulenten. Konsulenten ved så at sige, hvad han skal kigge efter ude på målepunktet, hvor mange borgere ikke i samme grad er opmærksomme på affaldsproblemerne, før de bliver stoppet og spurgt.

Denne interessante forskel i svarene giver kommunen en bedre mulighed for, at lade både borgernes subjektive bedømmelse og HDR's tekniske bedømmelse af renholdelsesstandarder indgå i det driftsmæssige planlægningsarbejde i fremtiden.

I analysen rapporteres renholdelsesstandarder også i forhold til kommunestørrelsen. På forrige side vises hvordan de analyserede kommuner er blevet opdelt i 3 kommunetypen (A/B/C), efter indbyggerantal. Generelt viser analyseresultaterne, at der kun i mindre omfang er en sammenhæng mellem kommunens størrelse og renholdelsesstandarder for henkastet affald.

De analyserede kommuner er opdelt i 3 grupper:

Kommunetype A:
< 50.000 indbyggere

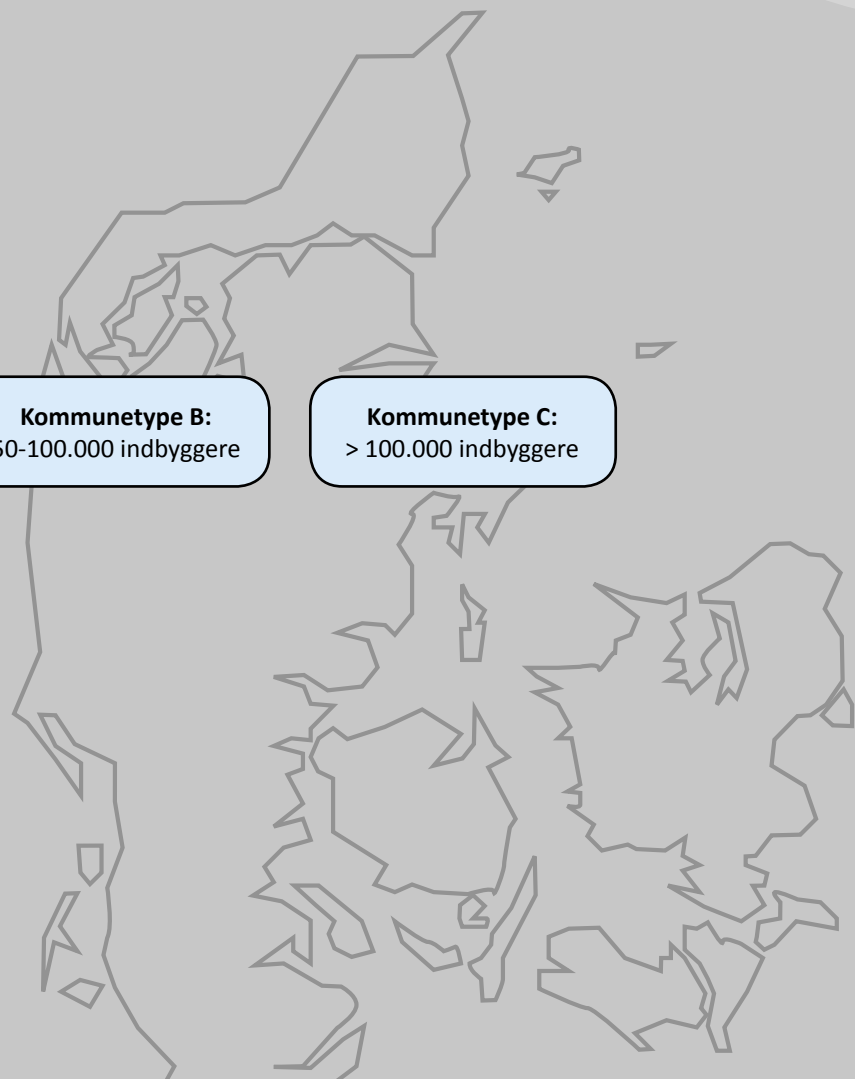
Kommunetype B:
50-100.000 indbyggere

Kommunetype C:
> 100.000 indbyggere

I analysen indgår der 6 kommuner fra gruppe A og B og 5 kommuner fra gruppe C.

Samlet bor der 33% af befolkningen i de 17 analyserede kommuner.

7 ud af de 17 kommuner befinder sig vest for Storebælt.

	Kategorigruppe:	Bosat i kommunen	Bosat uden for kommunen	Antal borgerbesvarelser
Kommunetype A:	Gruppe 1	72%	78%	312
	Gruppe 2	85%	83%	215
Kommunetype B:	Gruppe 1	67%	85%	329
	Gruppe 2	88%	89%	274
Kommunetype C:	Gruppe 1	65%	69%	305
	Gruppe 2	82%	86%	217

Ovenstående skema viser, hvor stor en andel af borgerne der er tilfredse med renholdelsesstandarderne inden for de enkelte kommunetypen og kategorigrupper. (Gennemsnitstal). Som eksempel viser cirklen i skemaet, at 67% af de borgere, der er bosat i kommunetype B, er tilfredse med renholdelsesniveauet, selvom der er tale om kategorigruppe 1 med en høj intensitet af trafik og mennesker.

Af nedenstående spørgsmål 3 har borgerne i analysen bedømt deres "tilfredshed med renholdelsesniveauet" på en skala fra 1-5. Gennemsnittet på denne bedømmelse er for alle 17 kommuner blevet til en grøn karakter, hvilket svarer til et "tilfredsstillende niveau" i forhold til HDR's karakter-skala. På side 22 er den tilsvarende tekniske bedømmelse for hver af de 17 kommuner vist. Her har kun 10 ud af de 17 kommuner fået en grøn karakter. De øvrige kommuner har alle fået en gul karakter, svarende til et "acceptabelt renholdelsesniveau".

Spørgeramme i borgeranalysen:

1. Er du bosat i denne kommune?
(Bosat i kommunen, bosat udenfor kommunen, turist)
2. Er du tilfreds med, hvor rent der er, her hvor du står? (Ja/Nej)
3. På en skala fra 1 til 5, hvor 1 er redest, hvor tilfreds er du så? (1 – 5)
4. Er det vigtigt for dig, at der er rent her, hvor du står? (Ja/Nej)
5. Hvilke affaldstyper generer dig mest i det offentlige rum? (åbent svar)
6. Er der områder i denne kommune, hvor du mener, der er problemer med henkastet affald? (åbent svar)

Danskerne er generelt tilfredse med renholdelsesstandarderne i deres kommuner

I 1994 udgav bandet TV2 singlen "Det er samfundets skyld", og rigtig mange af os har sunget med på sangen lige siden. Men hvad angår affald i naturen, så gælder denne strofe måske ikke længere. Årets analyse viser nemlig, at borgerne generelt er tilfredse med den renholdelsesstandard, der er på de offentlige steder, hvor de færdes til daglig. Det skal dog understreges, at borgerne samtidig peger på, hvor vigtigt det er, at standarden holdes, og at en særlig indsats iværksættes på særlige udsatte steder.

"Hvis Danmark skal blive renere, så er det også os borgere, der skal gøre op med dovenskab, ligegyldighed og egoisme og dermed tage ansvar for fællesskabet!" Sådan er en af de klare meldinger fra mange af de adspurgte borgere. Dermed er naturligvis ikke sagt, at borgerne mener, at kommunerne godt kan omprioritere dette område. Snare tværtimod! Langt de fleste påskynder den nuværende indsats og prioritering, hvilket for fleres vedkommende er den direkte årsag til, at de har valgt at bo lige netop der, hvor de bor.

I analysen er der også blevet henvist til mange steder rundt om i de enkelte lokalsamfund, hvor borgerne personligt har oplevet udfordringer med henkastet affald. Langt de fleste af disse steder er kendetegnet ved at have en høj intensitet af trafik og mennesker og kræver dermed en særlig indsats at holde ren og fri for affald. Men også mange andre steder er blevet udpeget af borgerne som værende særlige "affaldsfælder", der sætter ubehagelige pletter på deres oplevelse af lokalområdet.

På forrige side er der vist den spørgeramme, som er blevet benyttet ved borgerinterviewene. I skemaet øverst på siden vises borgernes besvarelser på følgende spørgsmål 1: **Er du tilfreds med, hvor rent der er her, hvor du står?**

Af skemaet fremgår det, at der er stor forskel på borgerne bedømmelse af renholdelsesstandarderne for henkastet affald mellem de kategorier der ligger langt væk fra, hvor borgerne bor og arbejder og de kategorier i det offentlige rum, hvor der er tale om en høj intensitet af trafik og mennesker. Denne forskel er ikke en overraskende nyhed, men der er alligevel flere analyseresultater, der er interessante.

For det første viser resultaterne, at de borgere der er bosat i kommunen i gennemsnit er lidt mere kritiske med renholdelsesniveauet, end "gæsterne" der besøger kommunen. Denne tendens gør sig dog ikke gældende for kategorigruppe 2, som er de kategorier der ligger tæt på, hvor borgerne bor og arbejder. Flere end 80% af alle borgere, der er blevet interviewet i analysen, er tilfredse med renholdelsesstandarderne i kategori 2. Besvarelserne er altså kun i begrænset omfang påvirket af, om borgeren bor i kommunen eller ej, eller om de er bosat i en lille eller stor kommune.

I kategorigruppe 1, med en høj intensitet af trafik og mennesker, er 65% af de borgere der bor i de store kommuner i gennemsnit tilfredse med renholdelsesstandarderne. Tilfredsheden er lidt højere i de små og mellemstore kommuner. Det bør dog nævnes, at hvis man ikke ser på gennemsnittallet, men på de faktiske karakterer for den enkelte kommune, så er der flere store kommuner, der har en høj tilfredshed hos borgerne, mens der for flere af de små og mellemstore kommuner er tale om det modsatte.

HDR's samlede konklusion på tilfredshedsmålingen er derfor, at de kommuner der i særlig grad har sat henkastet affald på dagsordenen også har en større tilfredshed hos borgerne. Denne tendens bekræftes også af HDR's tekniske analyse af renholdelsesstandarderne på lokalitetstyperne.

Kategorigruppe 1: Høj intensitet af trafik og mennesker				
Teknisk bedømmelse af renholdningsniveauet				
*	Lokalitetstyper:	Meget tilfredsstillende	Tilfredsstillende	Acceptabelt
3,5	Indkøbscentre uden for byen			○
3,4	Hovedveje og indfaldsveje			○
3,3	Lokale handelsområder			○
3,1	Knudepunkter			○
2,6	Bymidte		○	
Kategorigruppe 2: Lav intensitet af trafik og mennesker				
3,0	Industri- og lagerområder			○
2,8	Boligområder i indre by			○
2,7	Sociale boligbyggerier		○	
2,3	Kontorbyggeri		○	
2,1	Rekreative områder		○	
1,9	Vandområder		○	
1,7	Villa og rækkehuse mm.	○		

*Kolonnen viser landsgennemsnittet for den tekniske karakter for hver af de 12 lokalitetstyper. HDR har i gennemsnit analyseret 68 målepunkter pr. lokalitetstype.

Det samlede tekniske analyseresultat for den enkelte kommune, beregnes som gennemsnitskarakteren for alle 12 ovennævnte lokalitetstyper. Alle kommuner har i årets

analyse enten fået et samlet grønt eller gult teknisk resultat. Den bedste gennemsnitskarakter blandt de 17 kommuner er på 2,0. Nedenstående skema viser kommuneresultatet for alle 17 kommuner inkl. karakterfordelingen og typen af kommune.

Kommunerresultat							
Fordeling af de 17 kommuners samlede karakter for de 12 analyserede lokalitetstyper							
Farve karakter	Karakter niveau	Fordeling	Antal kommuner pr. type			Grøn/gul fordeling	
			A	B	C		
○ Tilfredsstillende niveau	>1,75-2,75	1,75-2,40		2	1	3	10
		>2,40-2,75	4	2	1	7	
○ Acceptabelt niveau	2,75-3,75	>2,75-3,00	2	2		4	7
		>3,00-3,75			3	3	

Hold Danmark Rent's kvalitative tekniske analyse

Den kvalitative tekniske analyse i en kommune sker som tidligere nævnt ud fra en testmodel, hvor HDR analyserer forskellige typer af lokaliteter rundt om i kommunen. Det er HDR, der i første omgang bestemmer, hvilke typer lokaliteter der skal analyseres, herefter er det de enkelte kommuner, der selv vælger, på hvilke adresser disse analyser ønskes gennemført.

Cirklernes farver i skemaet på forrige side viser på en enkelt kommunikativ måde, om lokalitetstypen er ren eller beskidt. En hvid farve i karakter udtrykker for eksempel, at lokalitetstypen er helt ren for henkastet affald. Som supplement til den viste farveskala er der i skemaet også vist gennemsnitskarakteren for de 68 analyserede målepunkter pr. lokalitetstype. Dette fremgår af kolonnen med den blå bundfarve.

Den samlede gennemsnitskarakter for hele **kategorigruppe 1** er på 3,2. Denne karakter svarer til en gul farve jf. HDR's farveskala. Kategorigruppe 1 har således "et acceptabelt niveau" i renholdelse for de 5 lokalitetstyper med en høj intensitet af trafik og mennesker.

Den samlede gennemsnitskarakter for hele **kategorigruppe 2** er på 2,4. Denne karakter svarer til en grøn farve og "et tilfredsstillende niveau" i renholdelse for de 7 lokalitetstyper. Det er ikke overraskende, at kategorigruppe 1 er mere belastet med henkastet affald end gruppe 2, men alligevel er det et flot resultat for gruppe 1 i betragtning af den trafikbelastning, som gruppen rummer.

Når en kommune har fået en grøn eller gul karakter af HDR i den samlede bedømmelse af en kategori eller for hele kommunen (alle 12 lokalitetstyper), så er det vigtigt at kunne forholde sig til denne bedømmelse. Bagerst i denne rapport er der en kort beskrivelse af, hvordan et grønt eller gult samlet resultat skal fortolkes af kommunen, og hvilke primære hensyn man som kommune bør tage i forhold til det tildelte karakterniveau. Da alle kommuner i analysen enten har fået en samlet grøn eller gul farve i karakter, er det alene disse to farver, der er beskrevet bagerst i rapporten.

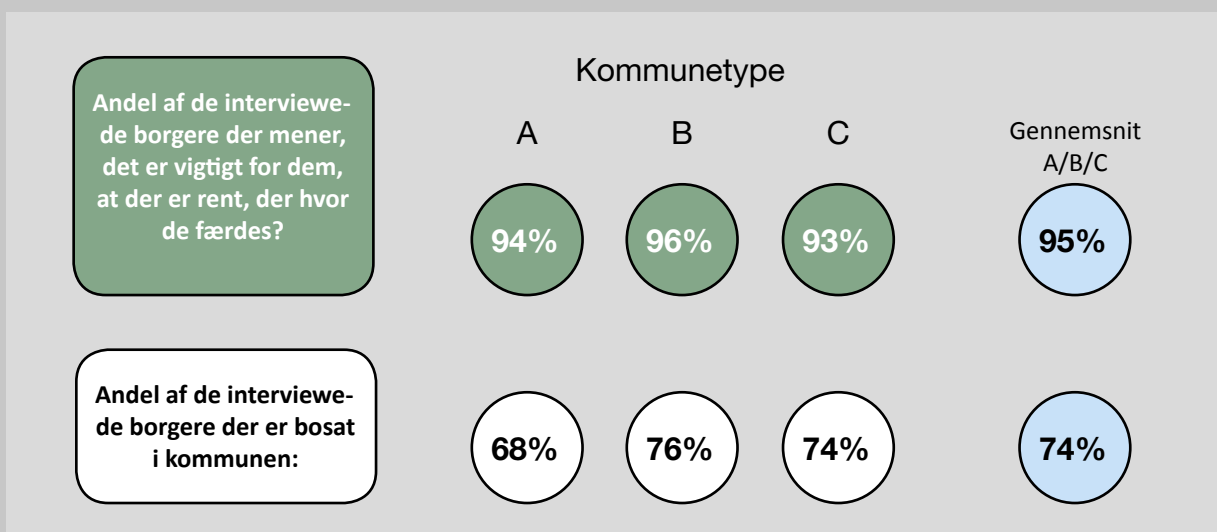
Som tidligere nævnt har alle 17 analyserede kommuner allerede modtaget individuelle rapporter. Af rapporterne fremgår det bl.a., hvilken teknisk karakter den enkelte kommune har fået samt anbefalinger til særlige indsatsområder i fremtiden.

Da HDR primært koncentrerer sit analysearbejde om det lokale optimeringsarbejde, vil denne rapport ikke offentliggøre hvilke kommuner, der ved navns nævnelser, har fået hvilke karakterer. Alene det forhold at kortlægningsanalysen involverer både store og små kommuner kan gøre en sammenligning af karaktererne vanskelig. Dog må det erkendes, at der jf. denne rapport's resultater ikke altid er sammenhæng mellem kommunens størrelse og renholdelsesniveauet. Alligevel mener HDR, som nævnt, at et gult resultat for en storbykommune er et fint resultat, som dog gerne må blive forbedret via en indsats på de områder, som HDR peger på i de individuelle kommunerapporter.

En vis information om renholdelsesniveauet på kommunalt niveau skal denne rapport dog indeholde. Derfor er der i skemaet på forrige side vist, hvor mange kommuner der har fået henholdsvis en grøn og en gul karakter samlet for de 12 lokalitetstyper. Skemaet viser også karakterfordelingen i forhold til de 3 kommunetyper. Gennemsnitskarakteren for de 17 kommuner er på 2,75. Denne karakter har dannet grundlag for grænsefladen mellem den grønne og gule karakter. Den kommune der i år har fået den bedste gennemsnitskarakter, har fået karakteren 2,0. Tilsvarende ligger gennemsnitskarakteren for den kommune med mest henkastet affald på 3,5.

Er det vigtigt for dig, at der er rent her, hvor du står? (spørgsmål 4)

BORGER

Et rent Danmark har stor betydning for den enkelte dansker

Som det fremgår af skemaet på forrige side, så har 95% af de adspurgte borgere i årets kortlægningsanalyse tilkendegivet et entydigt JA, på spørgsmålet om, hvorvidt det er vigtigt, at der er rent, der hvor de færdes.

Langt de fleste henviser til tryghed og sikkerhed som begrundelse for deres positive svar, men også kultur, fællesskab og ordentlighed bliver ofte nævnt. En udtrykker det meget overbevisende sådan:

”Et samfund med skrald i gaderne er udtryk for et samfund i forfald”

Borgerinterviewene er som tidligere nævnt gennemført som en analyse, hvor helt tilfældige forbigående borgere bliver stoppet og interviewet. HDR’s konsulenter har så vidt som overhovedet muligt forsøgt at interviewe borgere i alle aldre, køn og nationaliteter.

Noget tyder på, at temaet ”affald i det offentlige rum” er lige aktuelt og vedkommende for såvel unge som ældre. Generelt oplever man ofte, at vi som borgere primært interesserer os for de sociale og offentlige temaer, der er vigtige i vores liv lige nu. Her tænkes f.eks. på temaer inden for daginstitutions-, uddannelses- eller ældreområdet. Når vi ikke længere har små børn eller gamle forældre, så er vores interesse og opmærksomhed for disse områder fallende. Dette gør sig som nævnt ikke gældende for temaet ”henkastet affald”, hvor stort set alle i årets borgeranalyse har en holdning til problemet og en klar bevidsthed om, hvad det gør ved dem.

Generelt viser borgerbesvarelsene, at jo tættere man kommer på de lokaliteter, hvor borgerne bor, arbejder og lever, jo mere betyder det for dem, at der er rent på gaderne, i parker og natur mm. (Kategorigruppe 2). Selvom borgerne har en vis forståelse for problemerne med henkastet affald ved knudepunkter, indfaldsveje mm, så er den generelle holdning dog stadig, at eksempelvis ulækre bus- eller togstationer og offentlige arealer i øvrigt ikke er acceptabelt.

Uanset om man bor i en stor eller en lille kommune, så er det altså overordentligt vigtigt for danskerne at bo og færdes i et rent miljø. Tidligere var borgernes argumentation for et rent nærmiljø primært af miljømæssig eller økonomisk karakter. Dette er nu ændret i retning af en mere følelsesmæssig tilkendegivelse hos den enkelte, som markerer et skifte i den måde, hvormed affaldsudfordringen kan italesættes i fremtiden. Tiden kan dermed være moden til at diskutere det etiske budskab, der findes i ethvert stykke skrald på gaden, og danskerne har meget af sige om den sag.

Det er her interessant at henvise til det stigende antal artikler og bøger om ”dannelse, ordentlighed og fællesskab”, som offentliggøres i denne tid. Flere af disse temaer har også været italesat af rigtig mange borgere – unge som gamle i årets analyse. Snakken om det henkastede affald har nemlig skærpet deres opmærksomhed på det personlige hensyn til andre. HDR tillader sig derfor at konkludere, at mængden af henkastet affald kan ses som en direkte og meget håndgribeligt målestok for graden af fællesskabsfølelsen og respekten for hinanden.

Arbejdet med at begrænse henkastet affald i det offentlige rum bevæger sig således i en retning, hvor det er dialogen og relationerne mellem borgerne og kommunens driftsafdelinger, der er det centrale. Borgerne efterspørger denne dialog, og mange kommuner arbejder allerede målrettet med at styrke synligheden og forståelsen for det arbejde de udfører ude på gaderne, i parker mm.

Fordeling af karaktererne 1-6 ved bedømmelse af de 68 målepunkter pr. lokalitetstype (karakteren 1 = ingen henkastet affald)						
Karakterfordeling i %						
Lokalitetstyper:	1	2	3	4	5	6
Indkøbscentre uden for byen:	3	18	31	26	18	4
Hovedveje og indfaldsveje:	8	13	33	28	15	3
Lokale handelsområder:	1	24	36	26	11	2
Knudepunkter:	9	34	20	28	5	4
Bymidte:	13	36	34	12	5	0
I alt for kategorigruppe 1:	7%	25%	31%	24%	11%	2%
Industri og lagerområder:	17	17	23	32	11	0
Boligområder i indre by:	15	25	32	25	3	0
Sociale boligområder:	16	28	28	22	5	1
Kontorbyggeri:	27	38	21	9	3	2
Rekreative områder:	35	25	23	16	1	0
Vandområder:	39	34	22	3	2	0
Villa og rækkehuse mm.:	51	31	15	3	0	0
I alt for kategorigruppe 2:	29%	28%	23%	16%	4%	0%

Som det fremgår af ovennævnte skema har 80% af de analyserede målepunkter fået karakteren 1-3 for kategorigruppe 2. På disse målepunkter er der kun fundet få eller begrænsede mængder af henkastet affald.

Som tallet i den ene cirkel viser, har kun 4% af de analyserede målepunkter i kategorigruppe 2 fået karakteren 5. Den tilsvarende karakterandel for kategorigruppe 1 er næsten 3 gange højere.

Skemaet viser de mængder af henkastet affald, der cirka befinder sig på de analyserede målepunkter, for hver af de 6 karakterer i HDR's tekniske bedømmelse						
*	Karakter 1	Karakter 2	Karakter 3	Karakter 4	Karakter 5	Karakter 6
Småt affald*	Få stykker < 5 stk.	Et begrænset antal < 10 stk.	Et begrænset antal stort og småt affald < 20 stk.	En del stort og småt affald < 40 sk.	Generelt store mængder af henkastet affald < 600 stk.	Meget store mængder af henkastet affald > 600 stk.
Stort affald	Et enkelt stk.	Et begrænset antal < 5	< 20 stk.	< 40 sk.	< 600 stk.	> 600 stk.
Cigarettskod	< 10 stk.	< 50 stk.	< 100 stk.	< 300 stk.	< 600 stk.	> 600 stk.

* Småt affald er affald, der er mindre end et kreditkort

LOKALITET

Hvor ligger affaldet i det offentlige rum?

De tekniske resultater på forrige side er et øjebliksbillede af de mængder af henkastet affald, der er blevet registreret på de enkelte lokaliteter i de 17 analyserede kommuner. Lokaliteterne repræsenterer de typiske områder i en kommune, hvor borgeren bevæger sig, og hvor det henkastede affald smides. HDR analyserer både de kritiske lokalitetstyper med en høj intensitet af trafik og mennesker og de lokalitetstyper, der erfaringsmæssigt ikke er så belastet med henkastet affald.

Analyseresultaterne giver et generelt billede af tendensen i renholdelsesniveau for de forskellige typer arealer i den enkelte kommune. I skemaet på forrige side vises analysens samlede karakterfordeling for hver af de 12 lokaliteter.

Karaktererne gives af HDR's konsulenter ude på de enkelte målepunkter pr. lokalitetstype. I alt har HDR analyseret 825 målepunkter svarende til ca. 68 målepunkter i gennemsnit pr. lokalitetstype. Af skemaet fremgår det, at 18% af alle målepunkter ved "indkøbscentre uden for byen" har fået karakteren 5. Denne karakter svarer til, at der er registreret store mængder af henkastet affald på de enkelte målepunkter. Til sammenligning viser skemaet også, at der for naturområder og områder med boliger kun er registreret fra 0-5% med karakteren 5.

Skemaet viser også karakterfordelingen mellem kategorigruppe 1 og 2 (blå bundfarve i skemaet). Det er her interessant at se, hvor stor forskellen fx er for karakteren 1 mellem de to kategorigrupper. For kategorigruppe 1 er det i gennemsnit kun 7% af målepunkterne, som har fået observeret ingen eller kun ganske få stykker henkastet affald. For kategorigruppe 2 er der tale om 29% af målepunkterne, som har fået karakteren 1. Der er således tale om store forskelle i mængderne af henkastet affald på tværs af de analyserede lokalitetstyper. Dette er en af de væsentligste grunde til, at HDR har valgt en analysemodel, der ikke kun peger på lokaliteter med udfordringer, men også kortlægger lokaliteter med en begrænset mængde af affald.

Borgerne giver generelt udtryk for, at de er tilfredse med renholdelsesniveauet for kategorigruppe 2 og HDR's tekniske analyser viser også, at denne gruppe har et tilfredsstillende gennemsnitligt renholdelsesniveau. (karakteren grøn). De områder i kommunen, hvor der er de største udfordringer med henkastet affald befinder sig, som tidligere nævnt, i kategorigruppe 1. En enkelt undtagelse er dog lokalitetstypen "bymidte", hvor karakterfordelingen i

gennemsnit ligger på niveau med kategorigruppe 2. Dette gode renholdelsesniveau vurderes her at være tæt forbundet med den daglige rengøring af området, som de fleste driftsafdelinger i kommunerne nødvendigvis må udføre.

Uden en højfrekvent rengøringsindsats ville problemerne med henkastet affald i bymidten og ved indfaldsveje mm. være uoverskuelige. Borgerne ser normalt ikke det affald, som bliver produceret om aftenen og natten, idet affaldet er fjernet, når borgerne "vågner". I to af de kommuner som er blevet kortlagt, var HDR vidne til, at affaldet på grund af analysearbejdet ikke blev fjernet tidligt om morgenen men først senere på dagen. Dette resulterede naturligvis i en hurtig akkumulering af det henkastede affald i gaderne, hvilket skabte stor utilfredshed og forundring blandt de borgere, der besøgte gågaden eller torvet om formiddagen. For mange borgere var oplevelsen en direkte øjenåbner i forhold til den renholdelsesindsats, som kommunens driftsmedarbejdere dagligt udfører i det offentlige rum.

På de følgende sider vil vi se nærmere på de kategorier, som HDR i årets analyse har fundet mest interessante, – både positivt og negativt. Først behandles boligkategorien, som var en både overraskende og positiv oplevelse at analysere. Herefter fremhæves 2 kritiske kategorier, henholdsvis "Indkøbskategorien" og "Naturkategorien", hvor det blandt andet er byparkerne, der er i fokus. Det er HDR's forhåbning, at de mange beslutningstagere, der på forskellig vis har en særlig interesse i disse områder, i fremtiden vil deltage aktivt i en forbedring af renholdelsesniveauet for henkastet affald.

Karakter pr. kommune for de 3 lokalitetstyper indenfor boligkategorien					
BOLIG	Kommune nr.:	Kommune type.:	Karakter jf. HDR's farveskala		
			Villa, rækkehuse mm.	Boligområde i indre by	Socialt boligbyggeri
Begrænset antal af henkastet affald	1	B	○	○	○
	2	B	○	○	○
	3	A	○	○	○
	4	B	○	○	○
	5	A	○	○	○
	6	B	○	○	○

Skemaet viser, hvorledes de 3 boligtypers renholdelsesniveau fordeler sig i de 17 kommuner.

Bemærk at der ikke er nogen sammenhæng mellem kommuner med mange eller få indbyggere set i forhold til renholdelsesniveauet.

Der er kun 3 ud af 17 kommuner, der har fået en rød eller grå farve i bedømmelsen af renholdelsesniveauet for henkastet affald i boligområder.

BOLIG	Kommune nr.:	Kommune type.:	Karakter jf. HDR's farveskala		
			Villa, rækkehuse mm.	Boligområde i indre by	Socialt boligbyggeri
En del henkastet affald	7	C	○	○	○
	8	A	○	○	○
	9	C	○	○	○
	10	C	○	○	○
	11	B	○	○	○
	12	A	○	○	○

BOLIG	Kommune nr.:	Kommune type.:	Karakter jf. HDR's farveskala		
			Villa, rækkehuse mm.	Boligområde i indre by	Socialt boligbyggeri
Store mængder af henkastet affald på visse lokaliteter	13	A	○	○	○
	14	A	○	○	○
	15	B	○	○	○
	16	C	○	○	○
	17	C	○	○	○

LOKALITET

Der skal være rent, der hvor vi bor!

I kortlægningsanalysen er 3 forskellige typer af boligområder blevet undersøgt. Både det karakteristiske villakvarter, det bynære etagebyggeri og det sociale boligområde har været under luppen og fælles for dem alle er, at de generelt fremstår rene og pæne, hvilket betyder overordentlig meget for deres respektive beboere.

Analysens nøgletal viser, at kategorien "boligområder" er nogle af de rene arealer på tværs af de 17 kommuner, når det kommer til mængderne af henkastet affald. Villakvartererne tager første pladsen, hvilket ikke er overraskende. Rigtig mange villaejere og grundejerforeninger er meget bevidste om betydningen af et rent nærmiljø og gør meget hver især. Bekæmpelse af ukrudt, beskæring af hække og kortklippede grønne fællesarealer er en stor del af svaret på årets fine resultat, idet dette indirekte virker befordrende på alle de forbi passerendes evne til at holde på deres affald, indtil de møder en af kvarterets skraldespande.

Det bynære, ofte tætbefolkede, etagebyggeri har nogle andre udfordringer, men ikke desto mindre ser det ikke så galt ud endda. På trods af naboskabet til ofte meget trafikerede arealer og tilstedeværelsen af de nødvendige synlige fælles renovationsløsninger, så fremstår denne type af boligområde med et generelt acceptabelt niveau af renholdelse. Som skemaet på forrige side viser, har 5 kommuner endda fået karakteren "hvid", hvilket svarer til "et meget tilfredsstillende niveau". En del af svaret på de gode resultater kan være et udtryk for en stigende bevidsthed fra ejerforeningernes side, således at den fælles vedligeholdelse af fællesarealerne også inkluderer facaderne mod gaden, hvor affald fjernes og ukrudt bekæmpes.

Det sociale boligbyggeri har historisk set et dårligt ry, hvad angår affald. Disse boligområder bliver ofte vurderet som værende særligt udfordret af en dårlig skraldeadfærd. Men det er faktisk synd. Analyserne viser nemlig, at 8 ud af de 17 analyserede sociale boligområder har "et meget tilfredsstillende"/"tilfredsstillende" niveau i renholdelsen, og at kun 2 er vurderet til at være kritiske. Meget tyder dermed på, at der er en særlig opmærksomhed på problemet, både fra boligselskabernes driftspersonale og fra beboerne. Mange steder står man således sammen om at danne en fælles front mod det affald, der typisk samler sig i cykelstativer, på legepladser, ved bænkearealer og ikke mindst ved renovations-skurene.

Samtlige af de borgere, der blev interviewet på de ovennævnte 3 lokalitetstyper, svarede ja på spørgsmålet om, hvorvidt det var vigtigt for dem, at der var rent ved deres bolig. Dette er et klart bevis på, at ligegyldig hvilken boligform vi har valgt, så betyder det meget for os, at vi bor i et rent og affaldsfrit miljø.

Hvad kan gøre boligområderne endnu renere?

Villakvarteret fremstår pænt og affaldsfrit, hvis den enkelte husejer passer sin forhave, og hvis grundejerforeningen har en klar formuleret holdning til et affaldsfrit nærmiljø. Et af de store problemer på villaveje er hunde hømhm. Vores hunde skal, når de skal, og derfor udviser hundeejere også stor ansvarlighed gennem brug af poser til hundevenernes efterladenskaber. Desværre smides disse poser ofte på vejene, primært fordi der ikke er en skraldespand i nærheden. HDR har derfor udviklet et klistermærke med teksten: "Her må du gerne smide din hundepose", som villaejere kan klistre på deres synlige affaldsbeholdere ude ved vejen.

Det bynære etagebyggeri bliver endnu renere, hvis betydningen af et rent nærmiljø prioriteres blandt ejerforeningerne, som i fælleskab iværksætter praktiske aktiviteter eller udpeger en vicevært til den affaldsmæssige omsorgsrolle, der også omfatter facaden og en vis andel af fortovet.

De sociale boligområder vedligeholdes altid af boligselskabets driftspersonale, som har mange andre opgaver end udfordringerne med henkastet affald. Men en konsekvent og målrettet indsats over for de beboere, der smider affaldet, har erfaringsmæssigt en positiv og præventiv effekt på renholdelsesniveauet. Dette er i øvrigt også gældende ved tilstedeværelsen af lokale frivillige indsamlings- og ambassadørgrupper, der hele tiden arbejder for og italesætter betydningen af et rent nærmiljø.

LOKALITET

Der er gået skår i glæden i den danske bynatur!

Stort set alle større købstæder i Danmark har en eller anden form for bypark eller rekreativt område, hvor bybørnene kan slappe af og nyde en stille stund. Disse bliver flittigt brugt og er til stor glæde for mange. Men desværre er der i ordets betydning gået "skår" i glæden, idet forskellige brugsmønstre kolliderer med hinanden. Store grupper af feststemte unge mennesker har nemlig også taget disse parker til sig og bruger dem grådigt til alt lige fra den ugentlige "Fredagsbar" til årets store studentefester. Og som vi ved fra nattelivet, så går affaldsansvarligheden ud, når alkoholen går ind, hvilket betyder at skraldespanden ikke nødvendigvis er inkluderet i det festlige selskab.

Selvom kommunerne og forskellige frivillige grupper slider med at snappe affaldet, hvilket også umiddelbart betyder, at de bynære rekreative områder overordnet set er pæne og rene – så kan de ikke få fat i alle de små glasskår, dåse-split'er, metalkonfetti, skod, kapsler og meget mere, der har boret sig ned i græstæppet.

Derfor findes der nu byparker rundt om i landet, hvor det ikke længere er tilladeligt at lade 4B spille rundbold i bare tæer eller lade dagplejerne samles til en hyggelig formiddag med vores små kravlende ynglinge.

På den korte bane er det svært at få øje på en løsning, men det er på høje tid at tage temaet op og få de grupper i tale, som så uhæmmet misbruger vores fælles haver. Her skal alle mand til pumperne, både de unge selv, forældrene, skolerne, uddannelsesinstitutioner og de udførende enheder, når de holdbare og konkrete tiltag skal udarbejdes. Dette er et landsdækkende problem og et stort et af slagsen, men samtidig en udfordring som kun kan løses via samarbejde og dialog og som kan styrke sammenhængskraften rundt om i de lokale samfund.

Slutteligt er det vigtigt at nævne, at en del interviews er gennemført med unge mennesker, der uopfordret peger på de selvforskyldte affaldsproblemer i parkerne og efterspørger holdbare løsninger, som de gerne vil medvirke til at udvikle og efterfølgende understøtte i fremtiden.

"Det som naturen ikke kan nedbryde selv, det skal i en skraldespand. Det kan simpelthen gøre mig så hidsig, når folk ikke husker det!"

Borgerudtalelse

Hvordan bliver de rekreative grønne byrum endnu renere?

Byparken kan blive en endnu renere oplevelse, hvis alle tager ansvar for deres handlinger og respekterer parkens værdi for både unge og gamle. Tilgængelige skraldespande, som i perioder på året vokser i antal og synlighed er naturligvis nødvendige. Bænke og siddeområder skal placeres centralt og ikke i skjul bag hegn eller anden afskærmning. I perioder kan belysning på særlige områder have en præventiv effekt på affaldsmængderne. Etablering af frivillige såkaldte "miljøpatruljer" kan også være en god løsning i forbindelse med de perioder, hvor der færdes mange mennesker i parken eller ved festlige events. Disse "miljøpatruljer" skal være synlige, således at de bliver en levende opfordring til at agere med den rigtige skraldeadfærd. Endelig skal det nævnes, at noget tyder på, at tilstedeværelsen af vilde dyr – eksempelvis andefugle, påfugle eller sågar sjældne træer og planter, positivt påvirker den måde, hvormed vi håndterer vores affald i parkerne.

Karakter pr. kommune for lokaliteten: "Indkøbscentre udenfor byen" bedømt af henholdsvis borgerne og af HDR				
INDKØB	Kommune nr.:	Kommune type.:	Karakter jf. HDR's farveskala	
			Borgernes bedømmelse	HDR's tekniske bedømmelse
Begrænset antal af henkastet affald	1	A	○	○
	2	B	○	○
	3	C	○	○
	4	C	○	○
	5	A	○	○
	6	A	○	○

INDKØB	Kommune nr.:	Kommune type.:	Karakter jf. HDR's farveskala	
			Borgernes bedømmelse	HDR's tekniske bedømmelse
En del henkastet affald	7	B	○	○
	8	B	○	○
	9	C	○	○
	10	B	○	○
	11	C	○	○
	12	A	○	○

INDKØB	Kommune nr.:	Kommune type.:	Karakter jf. HDR's farveskala	
			Borgernes bedømmelse	HDR's tekniske bedømmelse
En del henkastet affald	13	B	○	○
	14	B	○	○
	15	C	○	○
	16	B	○	○
	17	C	*	○

*Der var ingen borgere, der blev interviewet på denne lokalitet

Som det fremgår af skemaet, er borgerne generelt mere tilfredse med renholdelsesstandarderne ved butikkerne set i forhold til HDR's tekniske analyser af renholdelsesniveauet. Dette er især tydeligt for kommune nr. 8 og 9. Kun for kommune nr. 16 er borgerne mere utilfredse med renholdelsesstandarderne set i forhold til HDR's tekniske analyse. Skemaet viser også, at der ikke er en sammenhæng mellem kommunetyper og et højt og lavt renholdelsesniveau.

LOKALITET

Rene udenomsarealer – er butikernes store udfordring

Detailhandlen har øjensynlig ikke samme fokus på betydningen af en ren facade som tidligere. Det er der meget, der tyder på i årets kortlægningsanalyse, hvor både konkrete målinger og input fra borgere vidner om, at de lokale indkøbsområder ofte er belastet med henkastet affald, og at kunderne til dels placerer ansvaret hos butikkerne.

Et utal af gange er HDR's konsulenter blevet mødt med historier fra borgerne om dengang, da der fandtes gadefejere, og hvor dagen i hande-gaden altid startede med, at første års lærlingen gik på gaden med en kost og en spand. Det var den gang, hvor butikens renommé startede helt ude på fortovet, og hvor byens handlende satte dagsordenen i gågaden og sørgede for, at der altid var præsentabelt og indbydende. Dette er nu ofte mere en undtagelse end en regel i mange af de danske byer, men der er dog stadig nogle butikker, der sætter fokus på deres udenomsarealer. Måske det kan være en inspiration for andre.

Af skemaet på side 26 fremgår det, at HDR har analyseret i alt 2 x 68 målepunkter ved indkøbsområder i de 17 kommuner. Af disse 136 punkter har 43% fået karaktererne 4 til 6, hvilket svarer til en del eller store mængder af henkastet affald. Niveauet er ikke tilfredsstillende og HDR vil derfor følge udviklingen i affaldsmængderne udenfor butikkerne i næste års kortlægning.

Skemaet på forrige side viser borgernes bedømmelse sammenholdt med HDR's bedømmelse af renholdelsesstan-

darden på lokalitetstypen "Indkøbscentre uden for byen". 6 af 16 steder har borgerne givet karakteren gul, svarende til en del henkastet affald. HDR's bedømmelse viser, at der generelt er mere affald på områderne, end hvad borger umiddelbart lægger mærke til. Hele 6 indkøbscentre i kommunerne har ligefrem fået karakteren rød/grå, svarende til et kritisk/meget kritisk niveau i standarden.

Dog er det også vigtigt at bemærke, at 5 ud af de 17 analyserede indkøbscentre har fået karakteren grøn, svarende til et tilfredsstillende renholdelsesniveau (teknisk karakter). Dette er bestemt positivt men samlet set er niveauet generelt for lavt – også set med borgernes øjne.

Endelig er det vigtigt at pointere, at det er kommunerne, der har den generelle renholdelsesforpligtelse på langt de fleste offentlige veje og arealer, hvilket naturligvis også omfatter hande-gaderne. Dette er ikke det samme som at ingen andre også har en interesse i at bidrage til et rent og velholdt handelsmiljø. Der er mange point at hente hos den almindelige dansker på indkøb, når der er rent og ryddeligt uden for en butik. Dette forstærker kundeoplevelsen og hvilken butikschef vil ikke gerne have det?

Hvad kan gøre handelsområderne endnu renere?

Bymidten og gågaden kan blive en endnu renere handelsoplevelse, hvis de enkelte butikker dagligt er opmærksomme på deres butiksfacade og fjerner affald fra gesimser, skakter og under udstillede varer. Dette gælder også for restauranter og kiosker, der har salg af to-go og som med fordel kan opstille dertil indrettede synlige og tilgængelige skraldespande, der virker befordrende for den gode skraldeadfærd.

Lokale handelsområder og centre kan med fordel holde et vågent øje på udendørsarealer og give deres to-go kunder en mulighed for at komme af med deres affald i umiddelbar nærhed af butikken/restauranten. Ligeledes hjælper det at etablere vejrligssikrede udstillingsløsninger, således at emballage mv. ikke blæser væk og skaber problemer for andre. Hvilken butiks- eller fastfoodkæde bliver den første til at indse, hvilken markedsværdi det har for dem, at tage sit ansvar på affaldsområdet og fortælle det til kunderne/borgerne med stolthed?

Gruppe 4: Småt affald

Fordeling i styk og procent mellem de forskellige materialetyper der er blevet opsamlet og optalt på alle de analyserede lokaliteter.

Materialetype:	Småt affald	
	Stk.	Andel
Papir og pap:	3.640	30%
Plastfolie:	3.267	27%
Metalfolie og anden metal:	2.752	23%
Hård plast:	1.412	12%
Andet:	584	4%
Glasskår mm:	476	4%
Samlet mængde:	12.131	100%

Småt affald udgør 79% af de samlede optalte mængder for stort og småt henkastet affald. Papir og pap, plastposer og plastfolier samt metalfolie udgør 80% af de optalte mængder for småt henkastet affald. Metalfolie udgør 23% af mængderne. Små strimler af disse materialer er et stigende problem i forbindelse med skole- og ungdomsfester i parker.

Gruppe 2: Stort affald

Fordeling i styk og procent mellem de forskellige materialetyper der er blevet opsamlet og optalt på alle de analyserede lokaliteter.

Materialetype:	Stort affald	
	Stk.	Andel
Papir og pap:	1.456	44%
Plastposer og plastfolie:	691	21%
Hård plast:	510	16%
Aludåser, plast- og glasflasker:	281	8%
Andet:	246	7%
Metalfolie og andet metal:	127	4%
Samlet mængde:	3.311	100%

44 % af **stort henkastet affald** er optalt som papir og pap. En væsentlig del af disse materialer kommer fra to-go markedet. Glas- og plastflasker samt aluminiumsdåser udgør kun 8% af de optalte mængder. Dette lave niveau skyldes bl.a. den positive effekt, som det danske pant- og retursystem har på en minimering af affald i naturen.

AFFALDSTYPER

Hvilke affaldstyper generer borgerne mest?

Henkastet affald består af mange forskellige materialer, emballager og produkttyper, der adskiller sig i tekniske egenskaber og nedbrydningstider, men også i forhold til de gener, som borgerne oplever med dem. HDR har i analysen opdelt det henkastede affald i følgende 5 affaldsgrupper:

- Affaldsgruppe 1: Cigarettskod
- Affaldsgruppe 2: Stort affald
- Affaldsgruppe 3: Særligt affald
- Affaldsgruppe 4: Småt affald
- Affaldsgruppe 5: Tyggegummi.

Affaldsgrupperne er nummeret i prioriteret rækkefølge efter hvilken type affald, der giver de største problemer.

Så affald er ikke bare affald. Noget er værre end andet og når vi spørger danskerne om hvilke typer af affald, som generer dem mest på gaden og i naturen, så kommer der mange forskellige svar. Ens for dem alle er dog den betoning, hvormed de bliver nævnt, hvilket ofte er meget følelsesladet og fulgt af personlige beskrivelser af deres erfaringer med skraldet. Så affaldet generer danskerne – derom ingen tvivl!

Topscorene, i årets uhjulpne borgerbesvarelser, er cigaretskod og to-go affald. På tværs af lokalitetstyperne er borgerne forholdsvis enige om, at den type affald, som generer dem mest, er det store antal af skod og de ulækre efterladenskaber af drikke- og fødevarer. Den naturlighed hvormed mange rygere skodder deres cigaret på fortovet, tolkes som et angreb på fællesskabet, hvilket også gør sig gældende for to-go affaldet, der til og med også vurderes som uhygiejnisk og en magnet for skadedyr. På de følgende 2 sider har vi inddraget dele af affaldsoptællingen og ser også nærmere på problemerne med disse affaldstyper.

Det såkaldte "særligt affald" kommer ind på en tredje plads. Denne kategori indeholder blandt andet hunde hømhm (med og uden pose), glasskår, kanyler og personligt affald, som bleer, opkast mm. Mange borgere henviser

til disse typer affald, som direkte farlige og totalt uacceptable at finde i det offentlige rum. Den tekniske analyse viser imidlertid, at "særligt affald" er begrænset i omfang og udbredelse på de forskellige lokalitetstyper og "drukner" dermed lidt i sammenligning med de høje forekomster af skod og stort og småt affald.

Andre typer af affald, som kun i begrænset omfang virker generende på borgerne, er tyggegummiklatter. Det er umiddelbart overraskende, at tyggegummiklatterne stort set ikke nævnes af borgerne i interviewene, selvom der i bymidten og på særlige hot spots er en del eller store mængder af klatter på belægningerne. En forklaring kan være, at ubehaget ved andre typer af affald langt overstiger ubehaget ved en tyggegummiklat eller måske har vi bare vænnet os til et fortov med prikker. Svaret er givetvis en kombination af begge dele. Dog skal det nævnes, at ca. 9 ud af 12 lokalitetstyper i gennemsnit ingen problemer har med tyggegummi.

På forrige side vises landsgennemsnittet for de optalte mængder af stort og småt affald. Selvom det store affald – Affaldsgruppe 2 – kun udgør 21% af de samlede mængder af stort og småt affald, så føler borgerne sig mere generet af denne type affald. Dette skyldes sikkert, at affaldet er meget synligt og ofte indeholder madrester, som de fleste finder meget ulækkert. Småt affald – Affaldsgruppe 4 – ser borgerne ikke i samme grad, når de bevæger sig rundt i det offentlige rum og dermed føler kun ganske få sig generet af det. Afslutningsvis skal det bemærkes, at størstedelen af de 21% for stort plastaffald er plastfolie. Plastposer udgør således en overraskende lille andel af det samlede plastaffald, der er blevet optalt.

"Det betyder meget, at der er rent, fordi det gør mig tryk, når jeg færdes. Det gør ikke noget at folk fylder, når blot de har omtanke for, hvad de efterlader, når de går fra et sted."

Borgerudtalelse

AFFALDSTYPER

Et rigtigt skod problem!

Cigaretskod er uden sammenligning antalmæssigt den største affaldsfraktion i Danmark, når man taler henkastet affald. Men det er desværre ikke den eneste rekord, som denne affaldstype har i HDR's analyse. På hver eneste lokalitetstype er der blevet optalt skod, hvilket betyder, at skod også er den type affald, der har den største udbredelse i på landsplan.

Skod findes altså dermed alle vegne! Lige fra villaveje, badestrande og byparker til tunge industrikvarterer, indfaldsveje og centrale knudepunkter. "Ude af øje ud af sind" synes, mere end noget andet, at være gældende for dette lille stykke affald, som på visse af de meget belastede målepunkter er blevet optalt i et antal på mellem 1000 og 2000 pr. 600 m².

Men spørger man danskerne, så har de også fået øje på dette skod problem. Uhjulpet er svaret "skod" blevet givet flest gange i de kvalitative borgerinterviews og overgår dermed både plast, glasskår og hunde hømmom, når danskerne skal nævne, hvilke typer affald, der virker mest generende for dem at møde i naturen og i byrummet.

Langt de fleste af de adspurgte borgere beklager tilstedeværelsen af skod med en vis form for irritation og undren. Mest af alt fordi de opfatter det at smide skod på gaden, som et udtryk for manglende respekt for fælleskabet og en ligegyldighed. Selvom der er tale om et relativt lille stykke affald, så trækker det ofte større stykke affald med sig i

faldet og det ved borgerne også godt. Flere af de udenlandske turister som blev interviewet i analyse, stillede sig også meget undrende over for de mange skod, selvom de faktisk havde en generel oplevelse af, at Danmark var pænt og rent.

Men desværre er der også overraskende mange, der ikke længere betragter skod som "rigtigt affald", – men blot som noget der efterhånden høre sig til i gadebilledet – lidt ligesom nedfaldsblade om efteråret. En resignation, som på det sidste også omfatter eksempelvis tyggummiklatter på fortove og andre belægninger og som mere end noget andet bør tænde en advarselsslampe hos os alle, inden den affaldsmæssige glidebane bliver for bred.

I skemaet på forrige side er der vist antallet af optalte skod pr lokalitetstype. Her fremgår det eksempelvis at der i gennemsnit blev optalt 456 skod på de 17 analyserede knudepunkter. Skemaet viser også pæne mængder af skod optalt i boligområder og i naturen. Samlet set er der optalt 61% af de henkastede skod i Kategorigruppe 1 med en høj intensitet af trafik og mennesker.

*"Skod på gaden = respektløshed!
Det gør mig så trist!"*

Borgerudtalelse

Antal cigaretskod i gennemsnit pr. lokalitetstype (optalt for hele landet)

Lokaliteter	Stk.	Andel
Indkøbscentre uden for byen:	239	11%
Hovedveje og indfaldsveje:	235	11%
Lokale handelsområder:	220	10%
Knudepunkter:	456	21%
Bymidte:	170	8%
Industri og lagerområder:	191	9%
Boligområder i indre by:	165	8%
Sociale boligområder:	125	6%
Kontorbyggeri:	96	4%
Rekreative områder:	134	6%
Vandområder:	107	5%
Villa og rækkehuse mm.:	32	1%

Hvordan dæmper vi op for dette skodproblem?

Bevidsthed, bevidsthed, bevidsthed! Vi kan ikke sige det nok! Rygerne skal blive mere bevidste om, hvilken stor betydning det har for deres medborgere, at der skoddes det rigtige sted. Hvert enkelt skod tæller og hver ryger kan gøre en vigtig indsats igennem deres daglige rygeadfærd. Placering af askebægre i det offentlige rum er også vigtigt. Ved at følge skoddene er det muligt at udpege de intuitive rygeområder og dermed målrette en placering af askebægrene, således at de gør mest gavn. Arrangører af større events kan med fordel styrke deres grønne profil ved at uddele HDR's lommeskebægre, som et handlingsorienteret og langtidsholdbart visitkort, til deres gæster. Og endelig opfordres alle uddannelsesinstitutioner til at tage del i ansvaret for et rent nærmiljø ved at gøre det nemmere for deres elever at skodde ansvarligt, når de bevæger sig uden for matriklen for at ryge i pauserne. Dialog og tværorienteret samarbejde er nok de vigtigste nøgleord i bekæmpelse af denne "landeplage".

AFFALDSTYPER

Affald to-go

I gennem en årrække er udbuddet af hurtige forfriskninger steget markant. Det er blevet almindelig hverdagspraksis for langt de fleste af os danskere, at gribe en kop kaffe eller en fransk hotdog med på vejen til og fra, men desværre har mange af os for travlt til at nå forbi skraldespanden. Det er specielt de lokale indkøbsområder, bycentrum og knudepunkter, som er belastet af denne type affald, men også de større indfaldsveje har store udfordringer med det efterladte to-go affald.

Umiddelbart hersker der ingen tvivl om, hvem der har ansvaret for de uhygiejniske efterladenskaber i by og på land. Det har primært forbrugeren selv! Det siger logikken hos rigtig mange af alle de borgere, der i analysen har kommenteret denne affaldsudfordring. Men også udbyderne i to-go markedet får en bemærkning med af borgerne, som lyser på det ansvar, som både butikker, restauranter og døgnkiosker mf. har for det lokalsamfund, som de er en del af.

Næst efter skod, så er to-go affaldet den type affald, som borgerne finder mest problematisk.

Og igen er det bemærkelsesværdigt at stort set alle dem, som irriteres over To-go affaldet, oplever den dårlige skraldeadfærd, som et udtryk for en manglende respekt for fællesskabet. Dovenskab hos deres medborgere italesættes også tit som årsag til affaldsproblemerne, hvorimod ganske få inddrager det ressourcemæssige spild i deres argumentation.

To-go affaldet bliver om noget også efterladt efter mørkets frembrud af festglade danskere, som benytter sig af det store udbud af mad, der findes både før og efter kl. 24.00. Den daglige kommunale morgenrensning i bymidten er blevet et usynligt bolværk, for byens beboere, mod at stå ansigt til ansigt med enorme affaldsmængder i morgendagens tidlige cafetimer.

Som det fremgår af de mange billeder af to-go affaldet på den forrige side, så finder man disse emballager på stort set alle lokalitetstyper i analysen. Pizzabakker er faktisk i antal et mindre problem end hvad borgerne oplever. Til gengæld er brune papirsposer fra tankstationer, bagerier og fastfoodkæder et større problem end hvad borgerne ser, idet pap og papir udgør 44% af det store affald. Sugør, klare plastlåg til papkrus, dåser og flasker, samt termobakker af folie er også typiske typer af to-go affald. Disse materialer udgør ca. 30% af det store affald.

Ikke alt stort affald kommer fra to-go markedet, men der er tale om en betydelig andel, som både borgerne og udbyderne bør sætte større fokus på. Dette mener en stor del af de 1650 borgere, som HDR har interviewet over hele landet.

Er en fælles indsats en af løsningerne på dette affaldsproblem?

Ja, det er det! Ingen kan sige sig helt fri for ikke at have en vis andel i ansvaret for det to-go affald, der ligger i naturen og i byen. Igen handler det om bevidsthed og formidlingen heraf, hvilket der i større udstrækning sagtens kunne være mere fokus på i købsituationen. Tilgængelige og synlige skraldespande er et must og disse kan med fordel påføres "venlige puf" i form af slogans eller oplysende fakta, der tjener som reminders til de forbigående. Men to-go kundens adfærd er jo ganske central og her gælder det samme som for skod-problematikken. I gennem en større bevidsthed om hvilken forskel det gør for vores medborgere, at vi er ansvarlige med vores affald, bliver vi bedre til at gøre det rigtige. Dette har en direkte indflydelse på vores livsglæde og tryghed i dagligdagen.

Det siger danskerne blandt andet om henkastet affald:

- ✓ Affald giver utryghed på gaden
- ✓ Vores allerstørste problem med hensyn til affald er dovenskab!
- ✓ Hvis der ikke er pænt og rent på Torvet, så vælger jeg det fra – så kommer jeg der ikke.
- ✓ Det er altså vigtigt, at vi alle gør en indsats!
- ✓ Det er vigtigt for mig, at der er rent der hvor jeg færdes. Det giver mig en god fornemmelse for kultur!
- ✓ Om ikke andet så kan vi da holde rent af hensyn til vores turister
- ✓ Renhed giver en bedre oplevelse og selvfølgelig skal vi holde rent for naturens skyld.
- ✓ Jeg føler mig godt tilpas, når der er rent der hvor jeg bor. Hvis der er beskidt så føler jeg væmmelse.
- ✓ Danmark er et rent land, men der ligger alligevel meget affald i naturen. Vi må simpelthen ændre vores mindset og begynde at respektere hinanden.
- ✓ Nogle gange ser jeg, at der går 3 fra kommunen og samler affald her i området. Så bliver jeg bare så flov, for det burde jo ikke være nødvendigt i vore dage.
- ✓ Altså, skrald er skrald – og det hører hjemme i skraldespanden!
- ✓ Et rent miljø betyder højere livskvalitet. Det at vise respekt for hinanden betyder at vi alle kan nyde livet mere.
- ✓ Det betyder virkelig meget at erhvervsområdet er rent. Det giver indtryk af et professionelt miljø, hvor der er styr på det hele. Og det er godt for de virksomheder, som bor her.

HDR har i gennemsnit interviewet knapt 100 borgere i hver af de 17 kommuner.

ANALYSEN 2016

Analysens konklusioner i 10 korte sætninger:

- Borgerne mener generelt, at ansvaret for et rent nærmiljø er et fælles ansvar og altså ikke kommunens ansvar alene.
- Renholdelsesniveauet i den enkelte kommune er tæt forbundet med det fokus kommunen ledelsesmæssigt har på området.
- Der er ikke en egentlig sammenhæng mellem antallet af indbyggere i kommunen og hvor rent eller beskidt der er på de enkelte lokalitetstyper.
- De store kommuner er generelt mere rene end man umiddelbart kunne forvente, set i forhold til disse kommuners høje intensitet af trafik og mennesker.
- Der er en væsentlig kontrast mellem de rene og de affaldsudfordrende områder i de enkelte lokalsamfund.
- Der er generelt renere jo tættere man kommer på, der hvor borgerne bor.
- By-naturen lider under store mængder skjult affald i græsplænerne og kan potentielt skabe farlige situationer for brugerne.
- Cigarettskod er i antal og omfang det største enkeltstående affaldsproblem vi har i Danmark.
- To-go mentaliteten kolliderer med vores ønske om en ren natur uden henkastet affald.
- Detail- og dagligvarebutikkerne har ikke tilstrækkelig fokus på, at kundernes indtryk af butikkerne starter helt ude på gaden og på p-pladsen.

På vej mod et endnu renere Danmark!

De mange resultater af analysen i 2016 har givet ekstra brændstof til at fortsætte arbejdet med at nedbringe mængderne og generne ved det henkastede affald i Danmark.

Hold Danmark Rent vil derfor fortsætte sit arbejde og blandt andet gøre følgende:

- **Gennemføre** en årlig kortlægning af det henkastede affald i Danmark i samarbejde med de kommunale samarbejdspartnere. Dette finder sted i perioden april til juli måned.
- **Understøtte** og bidrage til det videre arbejde med de konkrete lokale indsatsområder, som er beskrevet i de individuelle kommunale kortlægningsrapporter, som er udarbejdet i 2016.
- **Inddrage** endnu flere kommuner i kortlægningsprocessen, for derigennem at skabe en større viden og erfaringsudveksling. Dette sker blandt andet via HDR's Videns- og Inspirationskonference den 1. marts 2017.
- **Tilstræbe**, via dialog og tværgående samarbejde, at endnu flere aktører tager en aktiv rolle i udfordringerne med henkastet affald på tværs af de geografiske områder og faglige interesser.
- **Videreudvikle** kortlægningsmetoden, således at den kommer til at omfatte flere lokaliteter og områder og dermed giver mere viden at skabe konkrete indsatser ud fra.

HOLD DANMARK RENT

Hold Danmark Rent er en non-profit organisation, der arbejder for at nedbringe mængderne af henkastet affald i naturen.

HDR er en praktisk orienteret netværksorganisation, der arbejder innovativ og udviklende sammen med kommuner, frivillige og virksomheder for et renere Danmark uden affald i naturen.

HDR's basisfinansiering kommer primært fra medlemsindtægter fra kommuner, virksomheder og organisationer samt via salg af produkter og indtægter genereret ved bidragsydelse fra HDR Fritid.

Dertil kommer større projekter og kampagner, som finansieres via virksomheder, organisationer og kommuner suppleret med tilskud fra myndigheder, fonde mv.

Hvad udtrykker et grønt eller gult resultat i renholdelsesstandard?

Det samlede resultat af HDR's kvalitative tekniske analyse for en kategorigruppe eller for kommunen som helhed, er beskrevet i nedenstående bedømmelseskriterier og anbefalinger for farverne grøn og gul:

Samlet grøn karakter i teknisk bedømmelse:

- Der er generelt et tilfredsstillende renholdelsesniveau for henkastet affald på de analyserede lokalitetstyper.
- Der er observeret begrænsede mængder af henkastet affald på de fleste lokalitetstyper, men enkelte lokaliteter er dog registreret med en del henkastet affald.
- Kommunen bør i første omgang sikre, at det tilfredsstillende renholdelsesniveau fastholdes, suppleret med en særlig indsats på de hot spots og indsatsområder som HDR anbefaler i de udarbejdede kommunerapporter.

Samlet gul karakter i teknisk bedømmelse:

- Der er generelt et acceptabelt renholdelsesniveau for henkastet affald på de analyserede lokalitetstyper.
- Der er observeret begrænsede mængder af henkastet affald på flere lokalitetstyper, men mange lokaliteter er dog registreret med en del henkastet affald.
- Kommunen bør i første omgang sikre, at det acceptable renholdelsesniveau fastholdes eller gerne forbedres. Dette kan bl.a. ske med en målrettet indsats på de hot spots og indsatsområder som HDR anbefaler i de udarbejdede kommunerapporter.

